Aida Mirabell Dioof

Tujerodne vrste v slovenskem morju

Deli:

Istra 12. 11. 2026, 10:39

V sklopu javnega razpisa za sofinanciranje mladinskih raziskovalnih projektov, s katerim Mestna občina Koper finančno podpira raziskovalno dejavnost učencev, dijakov in mladih v občini, je zavod NOMED s koprskimi učenci raziskoval tujerodne vrste v slovenskem morju. Spodaj objavljamo v celoti najboljši članek na to temo, ki ga je napisala učenka OŠ Koper Aida Mirabell Dioof.

Med tujerodnimi vrstami v slovenskem morju je tudi modra rakovica. Foto: Saul Ciriaco

OGLAS

SPAR Slovenija - Sponzorisano

Preverite izbrane izdelke iz SPAR akcijske ponudbe

Preverite ponudbo >

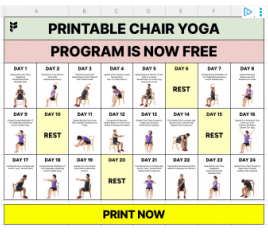
SPAR Slovenija - Sponzorisano

Preverite izbrane izdelke iz SPAR akcijske ponudbe

Preverite ponudbo >

V slovenskem morju se poleg domačih prebivalcev pojavljajo tudi vrste, ki jih tu nekoč ni bilo. Nekatere ostanejo redke in neopazne, druge se uspešno razmnožujejo in širijo. Med njimi so modra rakovica, tujerodna rebrača in nekatere ribe. Toda ali vsaka tujerodna vrsta že pomeni nevarnost za naše morje?

Če bi se potapljač spustil pod gladino slovenskega morja, bi lahko srečal prebivalce, ki jih pred desetletji tukaj še ni bilo. K njihovemu širjenju pripomorejo pomorski promet, trgovina, ribogojstvo in spreminjajoče se podnebne razmere. Raziskovalci Zavoda YouSea že več let spremljajo pojavljanje tujerodnih vrst v slovenskem morju. Zanima jih predvsem, ali se razmnožujejo, kako hitro se širijo in kakšen vpliv imajo na domače vrste ter morski ekosistem.

Tujerodna še ne pomeni nevarna

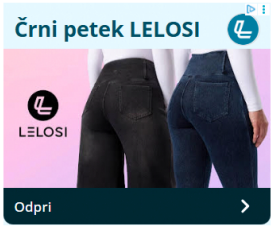
Tujerodna vrsta je tista, ki se pojavi zunaj svojega naravnega območja razširjenosti, pogosto s pomočjo človeka. Težava nastane, ko se začne hitro širiti in negativno vplivati na domače vrste, ekosistem ali človekove dejavnosti. Takrat govorimo o invazivni tujerodni vrsti.
"Tujerodna vrsta ni nujno škodljiva samo zato, ker prihaja od drugod. Nekatere pa se v novem okolju močno razširijo in škodujejo domačim vrstam – takšnim pravimo invazivne," pojasnjuje

CTRL+F2

Zasebnost

Hana Hanžek-Turnšek, magistrica varstva narave in vodja projektov v Zavodu YouSea.

Modra rakovica je že tukaj

Ena od vrst, ki vzbuja precej pozornosti, je modra rakovica (*Callinectes sapidus*), ki izvira iz zahodnega Atlantika. V slovenskem morju so jo prvič opazili leta 2019, med drugim pri izlivu Dragonje, v Jernejevem kanalu, Strunjanu in Pacugu. V nekaterih delih severnega Jadrana se je že močno namnožila in povzroča težave, zlasti školjkarjem. V Sloveniji njenega vpliva še niso natančno ocenili, opažajo pa, da je vse številčnejša. "Modra rakovica je hitra, močna in napadalna žival z močnimi klešČami. Z domačimi vrstami tekmuje za hrano in prostor, hkrati pa se prehranjuje s školjkami, manjšimi raki in drugimi živalmi," opozarja Hanžek-Turnšek. Težave povzroča tudi ribičem, saj se zapleta v mreže in jih lahko poškoduje. V Italiji ponekod množično pleni gojene školjke ter povzroča gospodarsko škodo. "V Sloveniji njenega vpliva na okolje še nismo natančno ocenili, opažamo pa, da je v zadnjih letih vse številčnejša. Zato ne moremo z gotovostjo reči, da pri nas že povzroča največjo škodo med vsemi tujerodnimi vrstami. Izkušnje iz drugih delov Jadrana pa kažejo, da moramo njeno širjenje jemati resno," dodaja sogovornica.

Majhna, prozorna in precej požrešna

Med zanimivimi prišleki je tudi tujerodna rebrača (*Mnemiopsis leidyi*), ki jo lahko na prvi pogled zamenjamo za meduzo, čeprav ne spada mednje. V slovenskem morju je prisotna vse leto, največ pa je je praviloma ob koncu poletja. Prehranjuje se predvsem s planktonskimi organizmi in ličinkami školjk. Njeno množično pojavljanje lahko vpliva na prehranjevalne povezave v morju, kar so pokazale tudi raziskave v Tržaškem zalivu.

Od kod prihajajo nove vrste?

Nekatere vrste v novo okolje pripotujejo z ladjami, denimo v balastni vodi ali pritrjene na ladijske površine. Druge zanese človek z ribogojstvom in drugimi dejavnostmi. Pomemben dejavnik je tudi segrevanje morja, saj to omogoča preživetje in razmnoževanje vrstam, ki jim hladnejše vode nekoč niso ustrezale.

Morje, ki se spreminja

Tujerodne vrste niso edini pritisk na slovensko morje. Na njegovo stanje vplivajo tudi onesnaževanje, ribolov, izguba habitatov in podnebne spremembe. "Ker se morje segreva, bodo imele vrste, ki jim ustreza toplejša voda, več možnosti za preživetje in razmnoževanje. Nekatere domače vrste bodo zaradi višjih temperatur težje preživele, dodatno pa jih lahko ogrozijo novi tekmeci in plenilci," pojasnjuje sogovornica. Širjenje istih tujerodnih vrst na različnih območjih lahko vpliva tudi na njihovo značilno biotsko raznovrstnost. Če se v različnih zalivih močno namnoži ista rakovica in izpodriva domače vrste, lahko zalivi postanejo bolj podobni. "Tako izgubljamo del značilne pestrosti posameznega kraja. Vendar vsaka nova vrsta ne izpodrine domačih. Samo večje število vrst še ne pove, ali je morje bolj zdravo – pomembno je tudi, katere vrste živijo v njem in kako vplivajo druga na drugo," poudarja Hanžek-Turnšek.

Od invazivne vrste do večerje

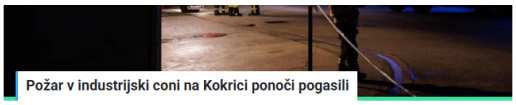
Pri Zavodu YouSea so se modre rakovice lotili tudi z drugačnega vidika. S ciljnim izlovom in kulinarično promocijo jih želijo spremeniti iz okoljskega izziva v novo morsko priložnost. "Če je drugod tako priljubljena hrana, zakaj ne bi tudi pri nas ulovljenih rakovic uporabili v kulinariki? S tem bi jih odstranjevali iz morja, ribičem pa omogočili, da svoj ulov prodajo," pravi sogovornica. Zamisel razvijajo v projektu Slastna invazija, ki povezuje ribiče, gostince in javnost. Ribiči rakovice ulovijo, kuharji iz njih pripravljajo jedi, na kulinaričnih dogodkih pa jih ljudje spoznavajo in poskušajo. Projekt vključuje tudi izobraževalne in kuharske delavnice za šolarje. Vendar uživanje rakovic samo po sebi ne bo rešilo težave. "Z lovljenjem in uporabo rakovic bi lahko pomagali omejevati njihovo številčnost in hkrati podprli lokalne ribiče. Samo uživanje rakovic težave ne bo nujno rešilo, lahko pa je del rešitve," poudarja Hanžek-Turnšek.

Prihodnosti slovenskega morja ni mogoče natančno napovedati. Lahko pa z zmanjševanjem onesnaževanja in izpustov toplogrednih plinov, varovanjem morskih habitatov ter preprečevanjem vnosa novih tujerodnih vrst pomagamo ohraniti njegovo značilno pestrost. Ključno je, da spremembe prepoznamo dovolj zgodaj in ukrepamo, še preden se škodljive vrste močno razširijo.

Avtorica članka: Aida Mirabell Dioof, OŠ Koper

Deli:

Požar v industrijski coni na Kokrici ponoči pogasili

CTRL+F2